

Op koers !

Koeien & Kansen fase 2 is van start met het nieuwe mest-beleid.

De aansprekende resultaten van de deelnemers aan Koeien & Kansen in het Minas-tijdperk zijn in Brussel onvoldoende gebleken, derhalve zijn we nu in het tijdperk van gebruiksnormen beland. Dit is even schakelen voor de deelnemers. Terugschakelen om de tijd te nemen om goed doordacht een nieuwe koers te bepalen, om vervolgens in volle vaart te werken aan implementatie van het hernieuwd mestbeleid. Dat is ondernemen.

Voor alle deelnemende bedrijven is op bedrijfsniveau inzichtelijk gemaakt wat de consequenties zijn van het nieuwe beleid en hoe daarop te anticiperen. Daarvoor hebben we dit voorjaar inschattingen gemaakt voor de excretie- en gebruiksnormen. Enkele deelnemers zullen dat in deze nieuwsbrief toelichten.

Op zeven deelnemende bedrijven, we noemen dit de plus-bedrijven, is op perceelsniveau de bemesting ook al afgestemd op de gebruiksnormen.

Inmiddels is de besluitvorming rond het nieuwe mestbeleid een stap verder. Landbouwminister Veerman heeft zijn plannen gepresenteerd in de Tweede Kamer en voor juli zal in overleg met de Europese Commissie de discussie over het Nederlandse Actieprogramma worden afgerond. Dit overleg kan nog leiden tot enige aanpassingen.

De richting van het nieuwe mestbeleid is helder. De Koeien & Kansen bedrijven liggen op koers om de mogelijkheden en onmogelijkheden te verkennen, dit te communiceren en een bron te zijn van kennis en inspiratie voor een duurzame melkveehouderij Nederland.

Frans Aarts, Plant Research International 'Op zoek naar bedrijfsspecifieke excretienorm'

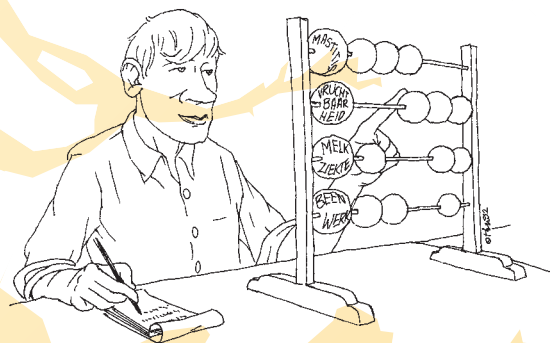
Koeien & Kansen gaat de komende twee jaar het nieuwe mestbeleid niet alleen 'uitproberen'. Het project kan op onderdelen nog meesturen in de vormgeving van dat beleid. Bijvoorbeeld op het terrein van de excretienormen.

Dit zijn forfaitaire normen voor de Stikstof- en Fosfaat-uitscheiding per dier. De hoogte daarvan is van groot belang voor veehouders, omdat daarmee vastligt hoeveel dieren ze per hectare kunnen houden, zonder mest af te moeten voeren. Onderzoeker Frans Aarts van Plant Research International (PRI) leverde in de commissie Oenema een bijdrage aan de vaststelling van die normen voor koeien, varzen en pinken. "Uitgangspunt is hoeveel het dier 'onder de staart' produceert. Daarvan wordt de ammoniakuitstoot afgetrokken. Wat resteert is de excretie, maar het ministerie corrigeert dat naar 95%", legt hij uit. Vergeleken bij twee jaar geleden, toen de norm voor het eerst werd vastgesteld, gaat de norm nu omhoog. Aarts: "De uitstoot per dier neemt maar iets toe. De verhoging ontstaat vooral omdat LNV eerst rekende met 85%."

Een vaste excretienorm voor alle bedrijven heeft de charme van de eenvoud. Zowel LNV als landbouworganisatie LTO willen een robuust en eenvoudig mestbeleid met zo min mogelijk administratieve rompslomp en kosten. Toch laat de roep om verfijning niet lang op zich wachten. "De stikstof productie per koe kan 100 kg zijn, maar het kan ook 200 kg zijn. De verschillen tussen een koe op zandgrond met veel maïs in het rantsoen en een koe die alleen gras en krachtvoer krijgt op veenweidebedrijven is groot", vertelt Aarts. In de praktijk betekent dit, dat een veehouder die minder dan de norm produceert, in verhouding teveel mest moet afvoeren. Het resultaat is dat hij zijn grond schraler bemest dan veehouders die boven de norm produceren. Koeien & Kansen-boeren krijgen daar bij een generieke norm allemaal mee te maken. "Onze boeren zitten onder de excretienorm, omdat ze met Minas sterk zijn gaan sturen op minder mineralen in het voer", stelt Aarts.

Bemesten via de bek

Behalve oneerlijk is een generieke norm uiteindelijk ook slecht voor het milieu. "Het zet boeren ertoe aan om juist stikstofrijk te voeren, dus om te gaan bemesten via de bek van de koe. Dat is natuurlijk niet de bedoeling." Het ministerie heeft de commissie daarom de opdracht gegeven om te kijken of een bedrijfsspecifieke excretienorm mogelijk is, zonder het mestbeleid te ingewikkeld te maken. En Koeien & Kansen is er de aangewezen club voor om dat in de praktijk te ontwikkelen en te

De koeien & Kansen boeren kun je 's nachts wakker maken voor de cijfers over hun bedrijf.

testen. "Het vraagt om administratie en rekenwerk. Maar daar zijn de Koeien & Kansen-boeren juist goed in. Die kun je 's nachts wakker maken voor de cijfers over hun bedrijf", grapt Aarts.

Hij denkt aan een systeem waarin de gegevens over voer-aankopen en het ureumgetal in de melk een rol spelen als indicatie voor de excretie op het bedrijf. "Dat willen we uitproberen om over twee jaar een systeem te presenteren voor het bepalen van een bedrijfsspecifieke excretienorm. Dat lijkt me wel een uitdaging voor Koeien & Kansen." Eenvoudig is het niet. Het systeem moet passen binnen de randvoorwaarde dat het nieuwe mestbeleid gepaard gaat met 40% minder administratieve lasten en controle. En toch moeten de uitkomsten wetenschappelijk verantwoord zijn. "Brussel is bijzonder kritisch. Onze voorstellen worden meteen doorgestuurd naar wetenschappers in andere EU-landen om het te toetsen. Maar het project Koeien & Kansen staat ook in het buitenland bekend om haar wetenschappelijke degelijkheid. Dat vergroot onze kansen."

Jaap Gielen combineert Waiboerhoeve met Koeien & Kansen

‘Boerentaal spreken’

In zijn kantoor hangen de bouwtekeningen nog aan de muur, maar de nieuwbouw van het melkveebedrijf op de Waiboerhoeve is bijna klaar. Bedrijfsleider Jaap Gielen verwacht dat hij het met de aansturing van het proefbedrijf wat rustiger krijgt. Hij heeft wel tijd over voor een nieuwe uitdaging: de projectleiding van Koeien & Kansen fase twee.

“Als bedrijfsleider is kennisuitwisseling een deel van je takenpakket. De kennisoverdracht bij excursies vind ik boeiend. Ik wil snappen wat boeren bezighoudt en hun taal spreken. Bij Koeien & Kansen draait het ook om de uitwisseling tussen praktijk en onderzoek.”

Tegelijk moet hij inhoudelijk een spade dieper. “We hebben hier wel ervaring met Minas, maar in Koeien & Kansen gaat het op het scherpst van de snede. Dat vind ik mooi, want ik moet mijn kennis over de details en wetenschappelijke achtergronden weer flink aanscherpen.”

Gielen is na zijn studie aan de Agrarische Hogeschool in Dronten een tijdje boer geweest in maatschap. Daarna werkte hij als adviseur bij coöperatie ABC (nu ABCTA) om vervolgens als bedrijfsleider op de Waiboerhoeve toch nog boer te worden.

Hoewel Koeien & Kansen aantoonde dat Minas een perfect systeem was voor boer en milieu was het voor Brussel niet voldoende. Het project moet nu aan de slag met het door de EU afgedwongen systeem van gebruiksnormen. Gielen kan zich goed voorstellen dat het voor de deelnemers een beetje krom is. “Ze zijn er juist in getraind om zoveel mogelijk eigen mest te benutten en zo min mogelijk kunstmest en voer aan te voeren. Nu schrijven de normen voor dat je een deel van de mest afvoert en mag je vervolgens weer kunstmest aanvoeren. Maar het is een gegeven.”

Voerspoor niet helemaal weg

De belangrijkste doelstelling is om te laten zien wat er binnen het stelsel van gebruiksnorm te doen valt aan bedrijfsoptimalisatie. De tweede doelstelling is om daarbij tevens de onderbouwing te leveren voor het Nederlandse (derogatie)verzoek om 250 kg N uit mest te mogen aanvoeren, in plaats van de 170 kg uit de nitraatrichtlijn. Hoewel Gielen daar vertrouwen in heeft, is het een spannend element van het project: als de metingen teleurstellend uitpakken kan dat grote gevolgen hebben voor de Nederlandse melkveehouderij.

Het voerspoor waarmee binnen Minas nog wat te ‘verdienen’ viel, komt in het nieuwe beleid te vervallen. Maar Gielen verwacht dat Koeien & Kansen een rol kan spelen bij de discussie over de definitieve vaststelling van de excretienormen. En het project moet kennis en ideeën aanleveren om een ‘bedrijfsspecifieke’ excretienorm mogelijk te maken. “Als we daar simpele instrumenten voor vinden wordt de kans daarop groter. Dan krijgt het weer Minas-achtige trekjes.”

De aanloop van Koeien & Kansen kende wat hobbels. De projectleiding wisselde en de werkelijke excretienormen en gebruiksnormen zijn nog niet bekend. Het duurde even voor men er uit was, met welke normen het project zal gaan werken. “Nu we de boel op orde hebben heeft iedereen er weer zin in. We gaan door met de bekende succesformule: uitproberen op de bedrijven, een intensieve samenwerking tussen deelnemers en onderzoekers en de ervaringen uitdragen naar collega's.”

Maatschap Van Hoven, Cadier en Keer

‘Maïsaandeel omlaag en stoppen met gras/klaver’

“Ik vond Minas een supersysteem. Wie goed is in graslandbeheer kan daar de mineralenwinst halen, wie goed is in secuur voeren zoekt het daar. Vergeleken daarbij is het nieuwe mestbeleid een star systeem.” Guido van Hoven moet een ommezwaai maken om het bedrijf in te stellen op de gebruiksnormen.

Van Hoven maakt zich bovendien zorgen of de koeien straks nog wel in de wei blijven. Koeien en Kansen fase I bewees dat weiden heel goed samengaat met de verliesnormen van Minas. Maar via een omweg kunnen de gebruiksnormen een stimulans worden om de koeien toch maar op te stallen, denkt hij. “Straks moeten melkveehouders mest afvoeren en akkerbouwers willen dat in het voorjaar ontvangen. Opstallen kan dan een manier zijn om voldoende voorraad in de kelder te hebben, zodat je zelf ook nog mest hebt om in het voorjaar te benutten.”

Guido boert in maatschap met zijn ouders Gerry en Tonny. Dit jaar en volgend jaar gaan ze de koers op het bedrijf in Cadier en Keer flink bijsturen om zich in te stellen op het nieuwe mestbeleid. Vanaf de trekker waarmee hij de hele dag maïsland aan het ploegen is vertelt Guido dat het aandeel maïs op het bedrijf op Lössgrond noodgedwongen terug moet van 38% naar 30%, om in aanmerking te komen voor de gebruiksnorm van 250 kg N per hectare bij derogatie. “Dat wordt een ommezwaai, want de veevoeding is helemaal afgestemd op een groot

“Het wordt de kunst om uit elke kg stikstof die we mogen gebruiken goed voer te produceren.”

aandeel snijmaïs.” Vorig jaar besloten ze nog het aandeel gras/klaver sterk op te voeren, maar het nieuwe mestbeleid noopt hen nu tot het tegendeel. “Voor elke tien procent klaver in een perceel mag je maar liefst 50 kg N minder aanwenden. Bij 30% klaver kun je dus al geen kunstmest meer strooien en wordt je vanzelf biologisch boer. Maar wij willen juist de ruimte houden om kunstmest te blijven strooien. Daarom stappen we weer van gras/klaver af, al vind ik dat jammer.”

De start van Koeien en Kansen fase II kwam voor Van Hoven te laat om het bouwplan in 2004 al bij te sturen. Voor het grootste deel lukt dat volgend jaar pas. Van Hoven denkt dat de nadruk komt te liggen op de vraag hoeveel ruwvoer er nog van het eigen land te halen is. Hij schat dat er op het bedrijf naast 250 kg N uit mest nog 160 kg N uit kunstmest mag worden gebruikt. Dat is minder dan ze bij de verliesnormen voor droog zand konden aanwenden. “Aan mest kunnen we nog 45 kuub aanwenden, in plaats van de 60 die we gewend waren. Het wordt de kunst om uit elke kg stikstof die we mogen gebruiken goed voer te produceren.”

Mark Pijnenborg, Ysselsteyn (L) 'De puntjes moeten op de i'

Melkveehouder Mark Pijnenborg kon binnen de verliesnormen van Minas alle mest van zijn eigen bedrijf benutten. Aangezien hij 700.000 kg melkt op 40 hectare, vereiste dat de nodige stuurmanskunst. Bij het nieuwe mestbeleid zal hij 750 tot 800 kuub mest moeten afvoeren.

"Een ander resultaat is dat we naar schatting 1000 kg drogestof per hectare aan voeropbrengsten gaan missen. De gebruiksnorm van 267 kg werkzame stikstof betekent voor ons een teruggang met 50 kg. Met DLV hebben we berekend dat het nieuwe beleid ons 10 tot 12.000 euro per jaar kost." Pijnenborg heeft voor zijn mestafzet een goede samenwerking met een akkerbouwer in de buurt. Ze ruilen percelen en hij heeft nu al afgesproken dat hij zo'n 600 kuub mest kan plaatsen. In de afgelopen jaren heeft hij door quotumaankopen het bedrijf sterk vergroot en geïntensiveerd. "Het mestbeleid speelde daar niet zo'n grote rol bij. Het doel om op 700.000 kg te komen is bereikt. We maken voorlopig even een pas op de plaats."

Dat geeft ook de rust om het bedrijf in te stellen op het nieuwe mestbeleid. "De puntjes moeten op de i. Het komt er op aan de mest zo goed mogelijk te verdelen. Bij het grasland zullen we de giften na de

vorig jaar, om te voldoen aan de derogatie-eis van 70% grasland. Hij heeft nu 29,8 ha gras en 9,3 ha maïs. Aan de bemesting van de maïs verandert niet zoveel. Het gewas krijgt 45 kuub mest en een rijenbemesting met 20 kg stikstof en 20 kg fosfaat uit mengmest.

Dit jaar wordt de mest die onder het nieuwe beleid afgevoerd zou moeten worden nog op het bedrijf benut en verrekend met de kunstmestgift. Omdat hij fungeert als één van de zeven plusbedrijven in Koeien & Kansen gaat Pijnenborg op drie graspercelen van samen 4,5 hectare en op 3 hectare maïs al wel de nieuwe situatie nabootsen. "De graspercelen zijn goed vergelijkbaar met drie andere percelen. Dan kunnen we de verschillen in grasbestand en opbrengsten goed zien."

De koeien van Pijnenborg gaan deze zomer alleen nog overdag naar buiten en blijven 's nachts binnen. Hij is ook van plan om het jongvee tot na de tweede snede binnen te houden. "Dit beleid is geen stimulans om het vee zoveel mogelijk te weiden. We moeten zoveel mogelijk mest in de kelder zien te krijgen. En daarnaast geldt er voor bedrijven die volledig opstallen zelfs een iets ruimere bemestingsnorm. Al met al geen pretje, vind ik."

De koeien gaan nu alleen overdag naar buiten. We moeten zorgen dat we zo veel mogelijk mest in de put krijgen.

eerste snede nog sneller moeten afbouwen dan we al deden." Pijnenborg heeft dit voorjaar enkele hectares minder maïs gezaaid dan

Dirk Jan den Boer, Nutriënten Management Instituut NMI 'Slim schuiven met beschikbare mest en kunstmest'

Het NMI streeft ernaar om binnen de gebruiksnormen een uitgekend bemestingsplan op te stellen. Dit moet leiden tot een hoge eigen voerproductie met minimale verliezen aan stikstof en fosfaat.

Dirk Jan den Boer van het NMI legt uit dat voor Koeien & Kansen een tabel is gemaakt met de gebruiksnormen per gewas, grondsoort en grondwatertrap. Voor grasland op zandgrond met Gt 4 geldt een hogere gebruiksnorm dan voor zand met een Gt 8. Om te laten zien hoe een bemestingsplan tot stand komt, rekent hij een voorbeeldbedrijf door. Op basis van de normen mag een veehouder bijvoorbeeld 267 kg werkzame stikstof aanwenden per hectare grasland. Een deel komt uit de maximaal 250 kg die hij uit eigen mest mag gebruiken. Voor bedrijven die de koeien weiden is aangenomen dat 30 procent van de mest in de weideperiode in het land komt en dat de werkzaamheid daarvan nul is. De resterende mest wordt uitgereden en is voor de helft werkzaam. "De zo berekende 87 kg werkzame N uit dierlijke mest trekken we af van de 267 kg die hij mocht aanwenden. Per ha gras-

land mag hij dan nog 180 kg N aanvoeren met kunstmest", zegt Den Boer. "Het beleid heeft de normen nog niet vastgesteld. Maar we den-

Goed verdelen is de kunst

Naast de grondsoort hangt het van de bedrijfssituatie af, hoeveel kunstmest de veehouder in totaal mag aanvoeren. Stel dat de veehouder 15 hectare grasland heeft en 5 hectare maïs. Voor het maïsland is de gebruiksnorm lager en resteert geen ruimte om kunstmest-N aan te voeren. Hij mag dus 15 x 180 kg kunstmest-N aanvoeren. De totale, bij de gebruiksnorm passende, hoeveelheid dierlijke mest en de kunstmest zijn vrij inzetbaar op het bedrijf. "Het komt er nu op aan om dat zo efficiënt mogelijk te verdelen", zegt Den Boer. Voor snijmaïs is bijvoorbeeld geen kunstmest-aanvoer berekend, maar een rijenbemesting van 20 kg N per hectare is wenselijk voor een goede begin-groei. Den Boer stelt de werkzaamheid daarvan op 125% en rekent met een gift van 45 kuub mest. Samen met de N-mineralisatie in de bodem en 25 kg N uit groenbemester komt de snijmaïs dan aan 178 kg N, ofwel gelijk aan het advies van 180 kg. De gebruikte 100 kg kunstmest N moet in mindering worden gebracht van de 2700 kg N die mocht worden aangevoerd. Resteert dus 2600 kg, ofwel 173 kg N per hectare grasland.

Gras/klaver snoept net als de maïs kunstmest-N weg bij het overige grasland. Voor elke 10% klaver mag 50 kg N per ha uit kunstmest minder worden aangevoerd. Bij 35% klaver mag deze veehouder nog maar 5 kg N per ha gras/klaver aanvoeren. Voor een goede eerste snede krijgt gras/klaver naast 25 m3 mest een startgift van 50 à 60 kg N uit kunstmest. Deze moet dan in mindering worden gebracht op het deel dat overblijft voor het andere grasland.

De deelnemers bepalen vervolgens zelf hoe ze de kunstmest en mest verdelen over de snedes. Daarbij werken ze weer op de gebruikelijke manier met het Bemestings Advies Programma.

Den Boer: "Dankzij de mogelijkheid om te schuiven met de kunstmest en mest die je mag gebruiken, kun je toch nog behoorlijk sturen. De grootste pijn hebben de intensieve bedrijven die mest moeten afvoeren en de bedrijven op uitspoelingsgevoelige gronden met een lagere gebruiksnorm."

land mag hij dan nog 180 kg N aanvoeren met kunstmest", zegt Den Boer. "Het beleid heeft de normen nog niet vastgesteld. Maar we den-

Kees en Jannie van Wijk, Waardenburg

'Weinig jongvee en extensiveren'

Het nieuwe mestbeleid is wennen voor Kees van Wijk. De onduidelijkheid die dit voorjaar nog heerste over de gebruiksnormen speelde hem parten. "Het is een achteruitgang. De stikstofverliezen gaan toenemen."

"Ik had in januari begrepen dat er naast de mest nog 210 kg stikstof gestrooid kon worden. We hebben in maart voorzichtig 30 kg N gestrooid en op 15 april nog eens 40 kg. Nu blijkt dat we over het hele jaar hooguit 140 tot 180 kg N kunnen strooien. Dan is de voorjaarsgift dus veel te groot."

Van Wijk en zijn vrouw Jannie melken in hun recent vernieuwde en vergrootte stal nu zo'n 800.000 kg melk. Dat leidt op 36,5 ha tot een intensief bedrijf met meer dan 21.000 kg melk per hectare. In de komende jaren willen ze verder uitbreiden naar 1 miljoen kg melk om de stal met ruimte voor 100 melkkoeien snel optimaal te benutten.

Van Wijk, die als plusbedrijf deelneemt aan Koeien & Kansen deel II, vindt het nieuwe mestbeleid een forse achteruitgang. Het gevolg van de gebruiksnorm voor dierlijke mest van 250 kg N per hectare is dat hij mest moet gaan afvoeren van zijn bedrijf. "We hebben het een keer of drie vier doorgerekend en komen nu op ongeveer 300 kuub die we moeten afvoeren. We schatten dat het €10,- per kuub gaat kosten." Daar staat tegen-

over dat hij waarschijnlijk meer kunstmest gaat aanvoeren dan er met de mest wordt afgevoerd. "Dat kan alleen maar inhouden dat de stikstofverliezen volgens Minas zouden gaan toenemen. Het staat me tegen dat Brussel zogenaamd een streng milieubeleid afdwingt, terwijl het er hier toe leidt dat er milieuwinst verloren gaat. Ik heb al eens vaker geroepen dat we in Nederland eerder een kunstmestprobleem hebben dan een mestprobleem." Een ander pijnpunt is gras/klaver. In het nieuwe beleid mag voor elke 10% klaveraandeel 50 kg N minder worden gebruikt. "Dan gaat bij veel veehouders de spuit erover. Het wordt gewoon te lastig."

Nog geen mest afvoeren

Van Wijk is blij dat hij door omstandigheden de afgelopen jaren heeft leren boeren met 'extreem weinig' jongvee, nu zo'n 5,6 stuks per 10 melkkoeien. "Als je mest moet afvoeren, is het lonend om de productie te doen met zo min mogelijk dieren." Die trend was ook onder Minas al zichtbaar en is financieel gunstig, want de opfokkosten zijn hoog.

Van daadwerkelijk mest afvoeren is dit jaar nog geen sprake. Er is nog geen geld om de projectdeelnemers hiervoor te compenseren. Op 5 hectare zal de nieuwe verhouding tussen mest en kunstmest wel direct worden toegepast. Intensief meten en onderzoeken moet uitwijzen wat de effecten zijn op de grasmat en op de gehalten in de bodem en in het grondwater onder de percelen.

Van Wijk denkt al aan uitbreiding van de hoeveelheid grond. "Dat is een rekensommetje. Je kunt ongeveer 60 kuub mest aanwenden binnen de norm van 250 kg N. Afvoeren kost €10,- per kuub. Aanschaf of pacht van grond mag dus €600 à €650,- per hectare kosten."

Leon Šebek, Animal Sciences Group ASG

'Slimme oplossingen zoeken voor reductie methaan en lachgas'

De landbouw wordt gevraagd een vrijwillige bijdrage te leveren in de reductie van de CO₂-uitstoot. Vijf van de zeven plusbedrijven in Koeien & Kansen gaan uitproberen welke routes het meest geschikt zijn om minder methaan en lachgas te verliezen naar het milieu.

Onderzoeker Leon Šebek is de komende tijd op twee manieren verbonden met Koeien & Kansen: als projectleider voor De Marke, waarmee de banden worden aangehaald en als trekker van het onderzoek naar Reductie van Overige Broeikasgassen (afgekort ROB). Voor het laatste heeft Nederland een aandeel te leveren in de internationale afspraken die in 1997 in Kyoto zijn gemaakt. Doel is de CO₂-uitstoot tot 2012 met 6% te verlagen ten opzichte van referentiejaar 1990. De bijdrage van de veehouderij bestaat uit het terugbrengen van de uitstoot van methaan en lachgas. Šebek: "Een inventarisatie heeft een reeks mogelijke maatregelen opgeleverd. Die zijn niet alle even bruikbaar en soms werken ze elkaar tegen. We zijn benieuwd welke daarvan volgens de veehouders toepasbaar zijn en wat ze er dan mee bereiken." Šebek zal vijf Koeien & Kansen-deelnemers na de zomer elk een vijftal maatregelen voorleggen met de vraag of ze er een aantal uit willen halen waarmee ze aan de slag willen. Een jaar later evalueren de onderzoekers hoeveel tijd en geld het heeft gekost en welke reductie is behaald. "Het streven is om een aanpak te vinden die goed toepasbaar is en die de veehouder een kostenvoordeel oplevert. De deelnemers aan Koeien & Kansen kunnen de meest kansrijke maatregelen weer doorvertellen aan collega's. De betrokken ministeries zijn erop uit om de reductie met vrijwillige maatregelen te halen, zonder dwingende regelgeving."

De Marke

Verder gaan de Koeien & Kansen-boeren en proefbedrijf De Marke veel meer samen optrekken dan in deel één. Dat heeft te maken met veranderingen in de opzet van het onderzoek op de proefbedrijven, maar meer nog met de gezamenlijke opdracht om te werken aan onderbouwing van het Nederlandse derogatieverzoek. Šebek: "Het proefbedrijf kan heel ver gaan en daarmee laten zien waar je uitkomt, maar dat wil nog niet zeggen of dat in de praktijk haalbaar is. Dat verhaal moet van de Koeien & Kansen-bedrijven komen."

Aangezien De Marke werkt met de milieueisen van de toekomst, is het proefbedrijf al veel verder dan de gebruiksnormen voorschrijven. De Marke strooit dit jaar voor het eerst geen kunstmest meer en benut alle aanwezige mest (220 kg N per hectare) op de eigen grond. Dat is ruim boven de 'europese' norm van 170 kg N uit de nitraatrichtlijn en toch komt het nitraatgehalte in het grondwater niet boven de 50 mg. "Zo levert de Marke nu al het bewijs dat derogatie samengaat met de nitraatrichtlijn", zegt Šebek. De Marke heeft nu minder dan 70% grasland, door een hoog aandeel voedergewassen en komt dus zelf (nog) niet in aanmerking voor derogatie. Omdat alle gegevens over de stikstofkringloop van het bedrijf aanwezig zijn, valt in rekenmodellen na te gaan wat de gevolgen zouden zijn als De Marke maximaal 170 kg N uit mest gebruikt en dus mest afvoert en daarnaast weer kunstmest aanvoert. "Dat laat heel goed zien wat het effect is van bepaalde maatregelen. En die kennis valt weer toe te passen op de praktijkbedrijven. Het is dan ook de bedoeling dat Koeien & Kansen-boeren en De Marke regelmatig bij elkaar over de vloer komen."

Colofon

Auteur: Diederik Sleurink
Redactie: C. Staal
Animal Sciences Group divisie
Praktijkonderzoek Lelystad

Vormgeving:
TVA Mediaproducties B.V. Doetinchem

Layout en druk:
Drukkerij Cabri B.V. Lelystad

Gratis exemplaren van de nieuwsbrief zijn aan te vragen bij het secretariaat. Overname van artikelen is toegestaan mits voorzien van duidelijke bronvermelding